

Көпсизхин бақарабын

ҮТҮӨ КИЙИ ҮЛЭТГЭН ҮҮНЭР

1983 салдааха биңити Хайжышиштыгар Анна уонна Андрей Ноговицыннар дың эзгерсөн ыллар үзүли калбигеро. Дынум унаайбаларыг Еремей Васильевич уонна Татьяна Кононович Михайловтар кыра дыңзэрлігір олохсүйбүттәре.

22 саастаах үзүркөн киңи сүнүү биргээниң ириңдүү үзүүлбөйтэ, көргөндө Ланчык лөтөндө үзүүлнір. Аның ырчагтары да, кырдаңастыры ла кыпта тэнгэ тапсан көңзөр, эйжүс-сайдаас наанаа үзүнтө боло эт. Оданьордоо алъас манын уолтара булаа түкпүү. Оччалорго санга сүүроон бынныгызын колискининай уонна арсашнай балдарга тэрэйтэлсөбигүү. Улускаа аан бастаан тонг сизмалыялни обос, оюу анаңдаах шун лынатин туттаран рестубликада мангайтыш саңаудабытга. Ферма үзүнниторго оробул күнүзрииң усул-обуйындырын тэрдийбита. Куоранттан сыйласын 6-8 ычнат лынуу таңааран үзүүлпилтэ. Анынга күнөп-үорон мичинийци, сүрээж дэлж астах-үолдоо, юмордаах, уучтой бајайы күнделекшүүлдүүлүп кыныс. Хайхынг сирийэр Санок дин жолукмымылтара, Онон овогорбут тонг салынғын майырбыт биңизэ үе сый үрүүк таңаарышлаахтык үзүүлөн,

Марфа Еремеевна МИХАЙЛОВА,
87 саянских кыргызстанцев учуттады.

Чурагчытааңы пелучилище 80 сыйда

УЧУУТАЛЛАРБЫТ АРКТИКАДА КЫТАРЫ УЛЭЛЭЭБИТТЭРЭ

Чураты ессе 1934 салттан педучилищеләр булан, балымнәзбиг учутал квадырыарын уксун Эвенкий Дынызийитен сарадан Чукотской укуруукса тиий-Арктиканы биир пына тардан узлапшил. Тизиникэ, сүл-исс сух қынгыр училищены бутербиг ыччигар сатылган да туран, 1-2 ыйы бына айланын, анамыл сирорин булан тәжшисро. Устэн изгәрән сух сый зәэр эрчимнәрин биэрэн туран олус бериннәзжек табаныттар, балыксыттар, булғуттар озборун тух да учугэй усулубуйя тәрийтәрбәкү, укс балаңан оскуолаларга уерэтэн билингэ сыйындырбылтара. Сорохтор арасы салайтар улана хуммөттеге.

Сороктор араас салбар үзэг үүмгүүтээр.
Республика Уорхс министерстивтэй игинник
ланайши ЧТУ 20-с нийтийн солбуха-солбуха тийэн,
Арктикаа бутгүүн начаалынай уорхтээнин сокуунун
төлөрбүтгара, собиский-партийн салбайзгынан
үзүүлэвтэй. 3-5 салбарын эхэр учууталлар
лойтууларыгтар хөтөл, уксуулэрээ үрдүүк үерэдий
бүтээрэгтэй лойтуулалтын ижомын мөрчэд чада

Холобур, бэйэм катуунбийн ылдахаа, ингэрийн эт-оскуулацаа, 2-с №-доо айыс кылдаастах оскуулацаа узрэмшишигт. Билигийн колон билүүхээ, оскуулам учууталдара бары ЧПУ-ну бүтээрэлт, Арктикаца аяларынны-быгтар, эхэр зэрчимиэрийн итийн дойчилдлын сайыннарыга анаабыгтар. Дэриэктээррэйт А. С. Шадрин, В. Ф. Ермолаев, Н. М. Матвеев, учууталцарбыгт А. К. Матвеев, Е. К. Осипов, А. С. Коркина, С. И. Жирков, Н. Н. Соловьев, С. Г. Старостин, көргөнний Е. Я., К. С. Постниконтар, П. П., А. М. Кривощапкиннаар, Ц. Н. Петрова, Ф. К., И. К. Макаровтар, И. Д. Ефремова, И. С. Шадрина, Р. Х. Кривощапкин, В. Д. Ефимова, о. д. а. бары хотугу кыра омууктар кынталдаларын тэнцнээ чийгээсүйг итгэжээ зүйтгэл.

Мин 50 сааснын авастыг киңи билингээнгүй дизерди учууталырым хайдах курпук қынанан-муһәнән үөрөлгүйтсөн бу баардың ейдүү-санын сыйынбайын, маңтанабий. Сергей Григорьевич Старостин шуучы

тын фортинан уулуссаяа бирдеп сүзгөрбиппүү үүт-үүкчү көрдөр-көрдөр ойдото салынын умзубашын. Армияда сулуусынын сыйдан нууччапартаң орду грамоттайым, писарузырым. Сулуусна жиинтээ ОПТУ-ну бүтээрэн, саңын тухары суонпаршынын. Билигин сахалын дынанан, дын-үот тэринэн, кэргэннээн дынум отовор олонсуйдум. Торашуттарим үзслэрин салцаан, дын кэргэхминийн суонтуу дэлжийнк ийтгэбин, үүт туттаран збинжэй ынадэнэ оворобут, сахалын аныбыгт. Оюулорум тизкиниэ, от-мас, уорэх дырыктаахтар. Мин Учнагашарым оюулорум энэхүү салын

Саастарын тухары норуот, дойлу туна дөн сабижский түрткүрдүбүт учуутал арашаны умпугта хаалларар сатаммат. Кинниэри ўорзесчуктаро майланып калады.

Игорь БЕЛИН

Yeray-История

ТӨРЭХ-ИИИ ОБО ИИТИИТИГЭР - БИИР САНААНАН

Билинги балысханна-
ах, түрگенник сайдар
үйізін шою кытарты-
шты, хамсан, сайдар
ніңжекеңдік. Оның эмде-
оскула индер, үорледі және
тәңдер, үдеріштің, сайдар,
пүсек ибисхөкө. Оскулада
билинги юмғы оғо иппинги
анарлас кыллас салайштыра,
тиризкөзі индер үткөр соубу-
ланачы зру буюлбаса, буттүн
обществонаң, ізінлизигін
оре ингілжілінің лойицутун
таптырыр, убенстыйр, уорхос,
сөздөр тарындар кийилин интін
танаарынды.

Улусутг ая бапылыға А. Т. Ноговицның общественниң тұмсұлдары күнсек ойоон, ойдоң хас ізінілік ахсын баар арасқаруғандағы облыспенниң тәрілділор үзінші, балашынша оссо көнтән, күнсек үзіншіліктердің улашан тарих буюнтар. Бу оскуода ингер-уерегілер үзіншілор улашан комолоюктың саныбылғ, оннук саңааттан баладан ының 19 күнүнгір профессор Г. П. Балзарин анылан Сылағ орто оскуолатышар „Ово

ишигилгээр—бийр санаанын дээн тогүүрк остиулж ызынчилж. Бу тэрээнд сурханы сянаа — изийн эз бары тэрийн тээвэртэй, общественний түмсүүлэгийн кытлыры оюунд ишигилгээр бийр эйгийн тээвэртэй сомончоо түүшлэх.

Төгүрүк остиулла
„Сүлүсчай“ унуйтапан
специальности Е. П. Синцева,
Сынышын жишини дирижерээ
А. А. Собакин, участвовавший
бальяна кылабийн бирланда
Ю. И. Семёнова, оюнгоон
„Хороон“ мэрийн сабицис-
сэйз М. В. Синцева, модельный
библиотека сабициссэйз А. В.
Аммосова, кыргызаистары
кытарты узалин спектакль П. Л.
11. Васильева, „Алана“
кыргызаистар общественной
түмсүүлөркин салайчылы К.
В. Макарова, торопшуг коми-
тизмийн председатель М. И.
Ноговицына, или юморист
чилион С. Н. Христофорова,
оскуола дирижерэ А. М.
Максимов, ишэр үзүүлэв дириж-
тери солбайччы Л. Ю.
Максимова кыттызыны ылчы-
лар.

Кэлбиг тэригэ санаачычылар, общественный түмсүүлэр бэйзээрн санааларын этн оскуушибыт инигэр оюншигийгээр билинти юмнүү тух проблемалар баалшарын ырыстылыгар, хайнук хайжсанан, хайхах нымзашан оропту инигээ кыттышар суулары тобуулшалар. Сүрээх аянчас юн-
сииин буюла. Биниргэ улээдир

комплексный быт алан ылбырга, аялар түмсүүлөрин төрийн эргэ, тороптугызғырақ эң азындах арас хабааннаах эң күзгүй ылбырга субъекттеги.

Айыах көмүнән биңниң
нәниттөк сана таас оскуулашы
киризмээдүйт. Ону қытары
тэндэ саналын сууреэн
килдеринэ оскуула уонна
тэрбумчук.

оруулсан
түшэристигийн Тогурүк огтуул
иншижиллийн оюуну илүүнэ биш
саалтаахыг, колимсийг үзүүлж
лийгээ бийланчлан тумүүжүүлж

Л. И. СИВЦЕВА,
Сылтаг орто оскуолалын
саймакчысы

ҮЛЭ МАЯГА, ТЭРИЙЭЭЧИ, САЛАЙААЧЫ

Кэпсиэхтин баҕарабын

Салайар
полумеханизированной звенота улуска-
мистандаан вышыланын, ССКП райко-
мун, райондук исполному бөчүгүний
түркменин, мини ишэр набор фонди-
наттар наудараламмыгура. Или
фондиарын харчынан кытлаан аты-
ланы Дмитрий Касиофетовын бастакы,
одол овоюмуттарыгар бэлэхтэбийэрэ.
Июни сый „Кырас“ ыччыт-комсомольский
фермерлар старшайбаабыга, торурт-
тингэндэри кораллору. Тороотхорунд-
ын эзлэтийн кыргызтар ал-
итинде узатып кыргызтар ал-
сүнүүлүргөр манындыктын анык

Бүгүн „Сана олоо“ ханызылтыгыр сүрдөттар жиһим Гаврилович Луконоев, бары биңки колтусын дыонунуу, узалимир-хамсыыр саңа 20-сүйүү буттүгүз, 21-сүйүү саңа талылтыгыр — колхостан саңа талылтыгыр тэрилинилэриз, мунуттан сайдынышыгар, уярьлы туу салышыргар, ырынанка кийрик көмүрээр тубоснис. Тыа сирин производствотыгыр оттоонун, маастынын уюпчылар сайдынышылган саңалан зенноводунац, биргээдүйнинэн, ущралынкырыйнан, сельсебизт исполкомун преследованинен, нафасизк байылтыгынан узлэбиг, эзгрэ диэри „ууну-утуу ортолунан аастын“ жиһи.

Гардиг 1954 сүйлөххөттөн 17 күнүңгөр төрөөбүтгө, 9 майдаа обону зөвтэ Балык Михаилович Луконцева жана ининчэ. „Эхм минин ысарылар 60 саялых зөйт. Салыран, 86-шп айтуяа. Мининин кийин-хара тымымыт киши. Сүгүрүүм, мааслым мунгурга суюн“.—дисен иштар. Ийн огосостубут зөвлөөр кыра орденинен дыйн ис-тиң үзүүлүр команжоон, тыя оботун сизриндеги ул-хамнаа дисен түүн билэн ушашынта. Кейдэх сүйдүүлөрингөр от көмчи дыныштар быйлаа белгемниир, дулца быйнаар зөйттээр. Салынын колхоска оттүүр зөвнөөдөр угзалири. Бөйнөс кылласка уорынэр зөхөнгөтөн колонист от оюстарлыгындар салыныбыгга. Иван Иванович Софронов, Роман Михаилович Климон или эс сыйадыбыннагындар, уорэтэн-такайлан үйненчилгүүрлөрин истинчилик салыныр.

Хиңвар 4 күндастах оскуолатындар 1961 сыйлашылар, уоронг кириен барады Хайдахсыкка, Амма Соморсунугар, Кытшашыкка уоронци орто оскуоланы буттарбас. Ини көміз азды мінчелік үлгезе көзжүлдүр „Оскола—производство—уралук уоронг“ деген нағызыры, деңиз барады. Тын ханаайыстыбытын үлгінде тақсааччылығы комсомол оройтунашы көмітілгін бекерта пүтешек біздердә, уоронг киризилген направление анын ордуктах балаіштанының тәріндә. Гаңыл орто оскуоланы бүттерді, комсомол пүтешкесінде Амма уинор Кыбылтар деген сирэ судан сүйнү кордуругандар үшін обидегі 120 союнның жетірептіккө сыйлашарбындаға.

1972 сүйлөххөд ылгык избнин толорон Сөнөсийн Армия юкспозиціясында суулусынын барбыгы. Кытай кыранысыннан таңбада болоргоңдуу бүтүгүү (укрепленвай) оройдоңта салынтыла. Иккى салт суулусынан барып, дойштуулар эрлишэн, Эризик Экипажын анын сөзбөс Халтар нары

Эрилик Эрлишин затынан солтукос лауреата

турал сүйкүлөрдөн барылсын, наңрайттардың эсшілгітер, ферманын узтапталыпта-ра, турбут сирдірін хоруттарбылғара. Санталың тәрінин — жілеңнору тууру, сүйкүлөр атынаны тубүүр түспүлгөрдөр. Иккі ферманы Хадарага, бири Уорбай, бири Нугарда түшпүлгара. Ити сыйындыңнан Эрімек Еристин атынан солжус 4 отделенистен отчуттарын салайын орус нонғы оттоншұта. Оғоздан бүтээл, 120 субас сүйең кирир жолонун 18 күн ишінде түрк бүтәрбілдірдөр.

1988 с. соңкуоса үзүүк үрүү зөснөтө тарылсан Гаврилы салынаачынын ашибылтара. Иккى К-700, биир Т-150, 2 ДТ-75, 3 МТЗ тыраахтарулааттара, 3 комбайнинеактара 1200 гектар ыныштах элиэр. Иккى хонтулаах (сөзөөборолтах) ынышса көпбөйтөр. Бастаки сый гектарта 8,6 центнери, иккиси сый 13,4 центнери ыбылтара. Үрүү шигем буюлан багрынта уустуурбуга. Сылты базарынгыр, дон сибүортарынгыр кылары таспымттара. Үс сыйт субуруучу Неронкиртан от тизийзринин салыблыга. Бастаан Эрилик Эристинин атынан согхус, калин оройбүсөн берэстбийнтидин быймылгынын сыйцубыгыта. Тизийзлигээр олохтохтору наймылаана, хамнастарын кунуузни талоон инэр.

линииятга сантаралыбытта. Бырайның отоңбулутуб бының 1995 сынында олдоо кирият, уу башшурооба бындаралыбытта. Текүрүстөзүү диний аласка ишеним хоруу ханац уу күндерөн күдөт споксундулуптара.

Бейзин үеэлтийн сүнчның дахь уонна ово зэрэгцээн дэвши-сэргэни кыттары алтын, бийрэг үеэлийн уорэммийт урууцгийн изэнгийн, сохиоубы, удумын обиесчийнайштор ажлыбай-наидык кыттар. Дубакка спорти маастарыгар каншид. Бу коруутго 1980-ын республика "Уржий" обществынгар чимисэнд турар. Элбох угуустацы, республикатаатын курхгээнийнээгээ сийтийн тохижик кыттыбына. Сахалымски эмээ үүчээзүүк оннцуур, улус суммардэммийт хамгаалынгар чилигийн съяшыбына. Ихничий Соболин, улус Муннэрээн депутатынан талышыбына.

Гаврил Гавриловичтэй таалыкшыктай.

Алексей СЛЕПЦОВ

Хаартыскалар кэсийнлэр

“ӨРҮСТЭР КИРБИЙЛЭРИГЭР” РОМАНЫ ДҮҮЛЭЛЬИ

„Үрүккүтә сүөх — аның сүөх“ дінен норугт борғын зертте баар. Қырымдағым киңі-аймақтар орталықтар араасынан алғанда, үлгілізен-хамсан, айан-туған астықтара, арасынан кириллице-тихсыздаған кәмнеги тураан инниеки сайдының түстілдіктер. Кинанғази жоғоцалған калуондар солбайаш лойхулармын, омуктарын, обутжерін зағтарын сипаттауда сұтбасқын иштеп индейе.

сүнгілердің сұзарларынан да иштеп айтады.

томмит Василий Васильевич Яковлев „Орустор кирбиеңгизэр“ даан романын дүүрүүнин жамағт тусиругчы көстөр. Сурүйнччылар Алексей Спиридонович Брошиков, Иван Егорович Федосеев-Доосо, Василий Васильевич Яковлев уонна Ая лойну сорапин кыттылаада, советский-шарийчай салайачы Гавриил Дмитриевич Ефимов президиумта олоролуу көстөр. ССКП райкомундуктун мундых тыыр салалы. Каннигеризэр Карл Маркс, Владимир Ульянов—Ленин макеттерүүлүктөөнүн чөлөө

Убийствшах азрааччындар! Редакция „Харыккашар касииншар“ мен рурикатын салтын утталынды. Харыккашар болжум жашын, эзбор чоулкайтык сурулупут биңарлыгынан редакцияны ынтарыттышар көрсөнбүт. Редколлегиянан сүйеншеш баран сүүмэрдүн танаарыяда. Харыккашар

